

۱۴۳.۶۵۹

شماره ثبت

هیئت معارف جنگ
شهید سپهر علی سوادکوهی

جنگ تحمیلی

و

امنیت خلیج فارس

نویسندگان:

درباداردوم عبدالله معنوی رودسری؛

درباداردوم شاهرخ سلیمانی سوادکوهی؛

ناخداایکم مجید منصوری

بررسی و نظارت علمی نظامی:

سرتیپ ستاد ناصر آراسته

۲۵۲.۶۹۱

سرشناسه	: معنوی رودسری، عبدالله، ۱۳۲۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: جنگ تحمیلی و امنیت خلیج فارس / نویسندگان عبدالله معنوی رودسری، شاهرخ سلیمانی سوادکوهی، مجید منصوری؛ بررسی و نظارت علمی و نظامی ناصر آراسته؛ [به سفارش هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیادشیرازی.
مشخصات نشر	: تهران: ایران سبز، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: بیست و دو، ۱۸۴ ص: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۶-۲۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: امنیت ملی -- خلیج فارس، منطقه
موضوع	: Region National security -- Persian Gulf
موضوع	: امنیت بین‌المللی -- خلیج فارس، منطقه
موضوع	: Persian Gulf Region Security, International -- Persian
موضوع	: خلیج فارس، منطقه -- روابط خارجی
موضوع	: relations Persian Gulf Region -- Foreign
موضوع	: خلیج فارس -- جنبه‌های استراتژیکی
موضوع	: aspects Strategic -- Persian Gulf
شناسه افزوده	: سلیمانی سوادکوهی، شاهرخ، ۱۳۳۱ -
شناسه افزوده	: منصوری، مجید، ۱۳۳۷ -
شناسه افزوده	: آراسته، ناصر، ۱۳۳۱ -، ناظر
شناسه افزوده	: ان. ارتش، هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیاد شیرازی
رده بندی کنگره	: ۳۳۰.۷۳۵ / م. ۹ ۱۳۹۵ UA۸۳۲
رده بندی دیویی	: ۳۳۰.۷۳۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۰۴۳۲۷

جنگ تحمیلی و امنیت خلیج فارس

نویسندگان: دربارداروم عبدالله معنوی رودسری، دربارداروم شاهرخ سلیمانی سوادکوهی،

ناخداایکم مجید منصوری

بررسی و نظارت علمی نظامی: سرتیپ ستاد ناصر آراسته

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۶-۲۵-۹

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

ناشر: انتشارات ایران سبز

مرکز پخش: تلفن: ۲۲۴۸۸۷۵۶ نمابر: ۲۲۴۸۸۶۵۰ - صندوق پستی ۵۵۴ - ۱۹۵۷۵

حق چاپ برای هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیادشیرازی» محفوظ است.

فهرست مطالب

۵۵	معرفی نویسندگان
چهارده	چکیده
۱	مقدمه
۴	ژئوپلیتیک خلیج فارس
۱۱	نورای همکاری خلیج فارس
۱۶	عراق و ترتیبات امنیتی
۱۸	جمهوری اسلامی ایران
۲۱	ایالات متحده آمریکا
۲۱	اهمیت خلیج فارس برای امنیت و هژمونی ایالات متحده
۲۲	پایگاه‌های نظامی آمریکا در برخی کشورهای عرب
۲۴	حضور نظامی ایران در خلیج فارس و تأثیر آن بر کشورهای عربی منطقه
۲۹	نتیجه‌گیری
۳۱	صحنه نبرد در دریا
۴۲	راهبرد نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران
۴۹	توان رزمی نداجا
۵۴	جنگ نفت‌کش‌ها
۶۰	درگیری با ناوگان آمریکا
۶۵	روزشمار کلی درگیری نیروی دریایی سپاه با آمریکا در جنگ تحمیلی
۶۸	راهبرد دریایی عراق در جنگ تحمیلی
۷۰	توان رزمی نیروی دریایی عراق در شروع جنگ تحمیلی
۷۰	نیروی انسانی
۷۰	پایگاه‌های دریایی
۷۱	یگان‌های شناور نیروی دریایی عراق
۷۶	حقوق جنگ دریایی
۷۷	محدودیت‌های وارد بر آزادی کشتیرانی
۷۷	منطقه جنگی ایران

- ۸۰ محاصره دریایی ساحل عراق توسط ایران
- ۸۳ مقابله با موارد نقض تعهدات دول بی طرف
- ۸۳ بازرسی کشتی های بی طرف و توقیف قاچاق جنگی
- ۸۵ کالاهایی را که می توان توقیف کرد
- ۸۶ کالاهای به مقصد دشمن
- ۸۷ کمک به افزایش توان رزمی دشمن
- ۸۸ توقیف کشتی های بی طرف حامل قاچاق جنگی
- ۸۸ عملکرد جمهوری اسلامی ایران قبل از تصویب قانون
- ۸۹ رأی در خصوص اعتبار قانونی توقیف
- ۹۰ اعمال حق دفاع و توقیف بعد از آتش بس
- ۹۱ واکنش در برابر تخریب از تعهد به بی طرفی و تبعیض بین دول متخاصم
- ۹۱ حمله به نفتکش های بی طرف
- ۱۰۰ جنگ نفت کش ها، دلیل، روند، ویدادها
- ۱۰۲ این جنگ، از نظر منطقه، شدت عملیات نیز از سه مرحله تشکیل شده بود
- ۱۰۵ حمله به نفت کش های بی طرف
- ۱۰۶ نتایج کمک های اعطایی به عراق
- ۱۰۷ اصل یکپارچگی امنیت در خلیج فارس
- ۱۰۸ تشدید جنگ نفت کش ها
- ۱۰۹ دخالت امریکا در جنگ نفت کش ها
- ۱۱۵ بازتاب بین المللی جنگ نفت کش ها و مداخله گسترده نیروهای غرب منطقه ای
- ۱۱۷ صادرات نفت
- ۱۱۹ درآمد و مقدار صادرات نفت کشور ۶۷-۱۳۵۸
- ۱۲۵ عملیات نیروهای امریکایی علیه یگان های شناور ایرانی در ۲۹ فروردین ۶۷
- ۱۲۶ نیروهای خودی و دشمن
- ۱۲۶ نیروی دشمن
- ۱۲۶ نیروی خودی
- ۱۲۷ برخورد با مین ناو امریکایی

۱۲۹	شرح عملیات
۱۲۹	درگیری کلی
۱۳۴	درگیری با ناوشکن سبلان
۱۳۷	تأثیر جنگ نفت کش ها بر روند کلی جنگ
۱۳۷	فشارهای اقتصادی و تبلیغاتی
۱۳۸	جنايات و اقدامات نظامی علیه ایران
۱۴۰	پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و پایان مخاصمه
۱۴۰	زمینه های صدور قطعنامه ۵۹۸
۱۴۶	بررسی وضعیت عینی نفت در سال های پایانی
۱۴۷	تغییرات در موارث جنگ
۱۴۷	سقوط فاو
۱۴۸	سقوط شلمچه
۱۴۸	سقوط جزایر مجنون
۱۴۹	تداوم تهاجم عراق
۱۵۱	نتایج حاصله
۱۵۳	منابع و مآخذ
۱۵۹	منابع خارجی

مقدمه

به دلایل کاملاً روشن اقتصادی و نظامی، حفظ و تداوم امنیت خلیج فارس مهم‌ترین و حیاتی‌ترین اصل برای جمهوری اسلامی ایران در دوران صلح و جنگ به شمار می‌آید و هر عاملی که شرایط امنیتی را برای جمهوری اسلامی ایران در این آبراه راهبردی که بخش مهمی از آن در سرزمین و ژئوپولیتیک ایران قرار گرفته است دچار خدشه نماید قطعاً خط قرمز منافذ ملی ایران محسوب شده و نیروهای مسلح با تمام قدرت و امکانات برای دفع آن اقدام خواهند نمود.

بخشی از این اقدامات، بازدارنده و بخشی نیز مقابله مستقیم با اقدامات خصمانه دشمن خواهد بود. یکی از ابعاد مهم در جنگ تحمیلی عراق بر ضد ایران، جنگ نفتکش‌ها در خلیج فارس است.

عراق به طور کلی دو هدف عمده را در این راستا دنبال می‌کرد: کاهش درآمدهای مالی ایران از محل صادرات نفت، حضور قدرت‌های خارجی در منطقه و در نتیجه، تغییر جنگ از ماهیت منطقه‌ای آن به ماهیت جهانی. جنگ نفتکش‌ها از دو جهت ابعاد بین‌المللی پیدا کرده بود. از یک طرف، ۷۰٪ از نیازهای نفتی ژاپن، ۵۰٪ از نیازهای نفتی اروپای غربی و ۷٪ از نیازهای نفتی آمریکا در اوایل دهه ۸۰ از خلیج فارس تأمین می‌شد و از طرف دیگر، حمله به نفتکش‌ها محدود به نفتکش‌های دو کشور ایران و عراق نمی‌شد، بلکه کشورهای بی‌طرف را نیز در برمی‌گرفت.

این جنگ، از دو مرحله تشکیل شده بود. در مرحله اول که در سال ۱۹۸۱ شروع شد، عراق به طور یک جانبه، به کلیه کشتی‌هایی که به طرف بنادر ایران حرکت می‌کردند، هشدار می‌داد که به آنها حمله خواهد کرد.

بغداد در این عملیات ترجیح می‌داد که از بالگردهای سوپر فریلون مجهز به موشک‌های اگزوست یا میراژهای اف-۱ استفاده کند.

جنگ نفت‌کش‌ها در سال ۱۹۸۴ وارد مرحله جدیدی شد و عراق محدوده‌ای به مساحت ۱۱۲۶ کیلومتر مربع را، از دهانه شط‌العرب تا بندر بوشهر، منطقه جنگی اعلام کرد و با استفاده از جنگنده‌های سوپراتاندارد، جهاز به موشک‌های اگزوست، نفتکش‌ها را مورد حمله قرار می‌داد.

در مارس ۱۹۸۴، عراق با موشک اگزوست به نفتکش یونانی در جنوب جزیره عارب، حمله کرد. تا این زمان، ایران به کشتی‌های غیرنظامی خلیج فارس حمله نکرده بود. در همان سال، عراق با جنگنده‌های سوپراتاندارد به ۷ کشتی تجاری حمله کرد، در صورتی که از سال ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۴، فقط به ۱ کشتی تجاری حمله شده بود. انگیزه عراق، خارج ساختن وضعیت جنگی از تحت سکوت و وادار ساختن ایران به شرکت در مذاکرات بود. حملات مکرر ایران ترانست صادرات نفت را از این ترمینال، به طور کامل متوقف کند.

موج حملات عراق موجب شد که ایران دست به عکس‌العمل بزند. این پیامی به این معنا بود که اگر عراق تردد کشتی‌ها را در محدوده ایران ناامن سازد، کشتیرانی در خلیج فارس برای تمام کشورها ناامن خواهد شد. عراق تلاش جدی داشت تا صادرات نفت ایران را متوقف سازد. در این میان، کشورهای مختلف، به ویژه فرانسه، پیشرفته‌ترین تجهیزات خود، مانند جنگنده‌های سوپراتاندارد را در اختیار عراق قرار دادند، تا به نفتکش‌هایی که نفت ایران را حمل می‌کردند، حمله کنند. نقش آمریکا در مرحله دوم حمله به نفتکش‌ها، همکاری با عراق بود و حتی درباره محل عبور این کشتی‌ها به عراق اطلاعات می‌داد.

بدون شك، عراق نمی‌توانست بدون همکاری این کشورها به نفتکش‌ها حمله کند و این بخشی از راهبرد عراق بود که کشورهای مختلف را برای حمایت از خود وارد این جنگ کند که تا حد زیادی هم در این مورد موفق شده بود و نهایتاً به درگیری نظامی نیروی دریایی ایالات متحده، نیروهای دریایی ایران در خلیج فارس منجر گردید. این کتاب، چگونگی شکل‌گیری این روند و نتایج حاصله را اجمالاً مورد مطالعه قرار می‌دهد.